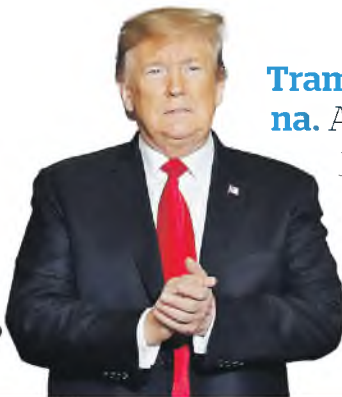

CETURTDIENA, 4. JŪLIJS, 2019
NR 127 (8123) CENA 1.49 EIRO

Diena

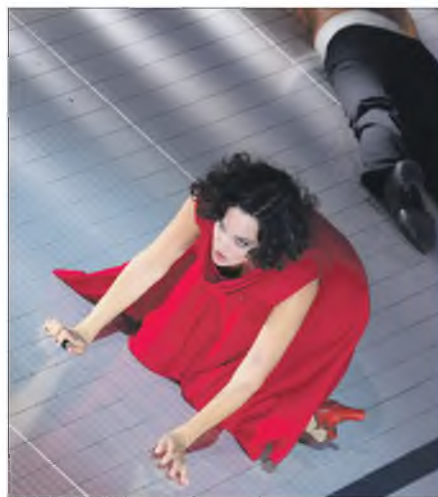

**Trampa Neatkarības die-
na.** Atsakoties no tradīcijas svinēt nepolitiski, ASV prezidents 4. jūlija pasākuma centrā nolēmis nolikt sevi, tankus un lidmašīnas **10. lpp.**

Gribat zīlumu, ko paņemt līdzī? Agates Lielpēteres izstāde par jaunības maksimumu 16. lpp.

Kad ir par maz, un kad ir gana. Latvijas iedzīvotāji ir vieni no kūtākajiem sportotājiem **Sveiks un vesels**

KD*i*

Mums ir jāatgriežas pie neērtības sajūtas. Kšištofa Varlikovska meistardarbs Salome

Ko gaidām no jaunā Eiropas Parlamenta?

Jaunajam EP sasaukumam būs jādiskutē arī par to, kādas vērtības patlaban un tuvāko četru piecu gadu laikā varētu kļūt par visas ES dalībvalstis vienojošajām vērtībām.

2. lpp.

Pašvaldība cenšas pielikt punktu aviācijas šūpulim

Šovasar plānots izstrādāt Spilves lidlauka attīstības koncepciju līdz 2022. gadam. Pretēji ekspertiem Rīgas nami lidostā nesaskata kultūrvēsturisku vērtību.

4. lpp.

Satraukti par ārstu pieejamību

Valsts kontrole plašā ziņojumā norāda uz cilvēkresursu problēmām veselības sistēmā.

6. lpp.

Gandrīz katrs ceturtais tūrists - no Krievijas

Maskavas asā reakcija uz nemieriem Gruzijā šai Kaukāza valstij var radīt daudzus miljonus mērāmus zaudējumus.

8. lpp.

Mazumtirdzniecība zem valsts lupas

Manuprāt, lielākā problēma nav tā, vai es paņēmu čeku vai nepaņēmu, problēma ir tā, ka man nemaz nepiedāvā čeku, - akcentē Jānis Taukačs, zvērināts advokāts, biroja Sorainen partneris **3. lpp.**

WWW.DIENA.LV Seko līdzī jaunākajām ziņām ne tikai portālā, bet arī sociālajos tīklos, piedalies konkursos un laimē ielūgumus uz dažādiem koncertiem!

Burkāns nodokļu maksātājiem

Par Latvijā nupat ieviesto čeku loteriju ar nodokļu likumu ekspertu, zvērinātu advokātu, biroja Sorainen partneri Jāni Taukaču sarunājas Romāns Melņiks

Šonedēļ arī Latvijā sākusī darboties čeku loterijas sistēma. Cik tā varētu būt efektīva kā nodokļu nomaksas veicināšanas metode?

Man ir ļoti pozitīvas sajūtas par šo pasākumu. Nodokļu teorijā tas tiek minēts kā tāds burkāns, ko valsts administrācija var piedāvāt nodokļu maksātājiem – nevis tikai iet ar patagu, proti, dažādiem auditiem un pārbaudēm, bet arī ar kaut kādiem pozitīviem mehānismiem veicināt sabiedrības domas maiņu, izpratni, attieksmi, ka nodokļu korekti maksāt ir pareizi un ka tas galvenokārt veicinās godīgo konkurenci tirgū. Ar šīs čeku loterijas palīdzību patērētāji, pircēji tiek savā ziņā apbalvoti par to, ka arī viņi palīdz Valsts ieņēmumu dienestam (VID) veikt kontroles funkcijas, palīdz identificēt mazumtirgotājus, kuri nav ļoti godīgi savā darbībā.

Ja ir daudz tādu palīdzētāju, tad to varētu būt dārgi administrēt.

Informācijas masa milzīga VID ir jebkurā gadījumā, jauntājums – ko viņi ar to informāciju darīs, kā viņi pielāgos savas sistēmas.

Tas atmaksāsies?

Viennozīmīgi es teiktu, ka jā – to pierāda citu valstu pieredze. Čeku loterija nav nekā jauns. Tā pirmo reizi parādījās pasaulē vairāk nekā pirms pusgadsimta – 1951. gadā Taivānā. Ļoti daudzas valstis veiksmīgi sekojušas.

Interesanti, ka sākotnēji čeku loterijas izmantošana izplatījās trešajās valstīs – ārpus Eiropas Savienības, un tikai pēdējā laikā tā kļuvis populāra mūsu reģionā. Aktīvākas izmantošanas piemēri bijuši valstīs, kurās, cik noprotams, bijis izmisums par to, ka mazumtirdzniecības tīklā plašā apmērā valda tiesiskais nihilisms. 1998. gadā šo metodi plašā apmērā ieviesa Ķīna, tas visiem bija kā milzīgs piemērs, tad, atcerieties, bija Argentīnas krīze, viņi arī ieviesa čeku loteriju kā nodokļu nomaksu veicinošu pasākumu. Šķiet, Malta bija pirmā Eiropas Savienībā, tagad pēdējo 10 gadu laikā labi piemēri ir Portugāle, Slovākija, Rumānija.

Jāsaka, čeku loterijām ir daudz dažādu variāciju, katrā valstī ir kaut kādas atšķirīgas nianšas, akcenti. Atšķiras arī, piemēram, loterijas balvas. Bet skaidrs, ka mazumtirdzniecības tīkls ir tāda veidā, manuprāt, ļoti efektīvi paliekams zem valsts lupas. It sevišķi, ja to skatāmies kontekstā ar reverso PVN, ar ko daudz lielāki riski tiek pārlikti uz mazumtirdzniecību, proti, tad vairs nav tā, ka katrs no ķēdes posmiem nomaksā kaut kādu mazu nodokļa daļu par savu pievienoto vērtību, bet viss slogs pēc būtības aiziet uz gala pircēju, līdz ar to, ja gala stadijā PVN tiek nozags, tad tas no-

▲ JĀNIS TAUKAČS: ar šīs čeku loterijas palīdzību patērētāji, pircēji tiek savā ziņā apbalvoti par to, ka arī viņi palīdz Valsts ieņēmumu dienestam veikt kontroles funkcijas, palīdz identificēt mazumtirgotājus, kuri nav ļoti godīgi savā darbībā.

FOTO - KRISTAPS KALNS, DIENAS MEDIJA

Tur, manuprāt, lielākā problēma ir ar tiem fēniksiem...

zags tiek viss, nevis atlikusi daļa. Tas arī bija iemesls, kāpēc daudzām valstīm nepatīk reversais PVN. Čeku loterija šo risku ļauj mazināt.

Mums jau tūlīt pēc sistēmas ieviešanas parādījās ziņas par pirmajiem rezultātiem, kas pēc tam izrādījās nepatiesas. Skaidrs, ka ir kaut kādam laikam jāpaiet, čekus pārbaudot. Kā domājat, pēc cik ilga laika varam redzēt un novērtēt pirmos rezultātus – pēc gada, diviem?

Nē, es nedomāju, ka tik ilgi. Mums šobrīd šajā ziņā ir divas problēmas – PVN nemaksāšana un tā dēvētās aplokšņu algas. Gan uz vienu, gan uz otru čeku loterijas ieviešana atstās pārbaudāmu iespaidu jau kaut vai mēneša griezumā, jo pārbaudes periods PVN deklarācijām normālā gadījumā ir viens mēnesis. Protams, grūti prognozēt, cik bieži Valsts ieņēmumu dienests tam pievērsīs uzmanību, veiks kaut kādas pretpārbaudes, bet darīt jau viņi to var, tiklīdz būs iesniegtas jūlija PVN deklarācijas.

Kas attiecas uz uzņēmumu pārbaudi, to, vai no ieņēmumiem nomaksājuši PVN, pārbaudīt nav sarežģīti. Taču algas aploksnē saņēmējus gan grūtāk izķert, jo tad jāsalīdzina personu ienākumi ar viņu loterijai iesniegto čeku kopsummu. Bet gan jau tie, kas saņem algu, par ko netiek maksāti nodokļi, saprot, ka viņiem čeku loterijā piedalīties nevajadzētu, jo uzreiz būs redzams, ka viņiem lielāki izdevumi nekā ienākumi.

Es, godīgi sakot, neticu, ka VID skatīsies un vispār spēs skatīties uz kaut kādu loterijas dalībnieku segmentu, es domāju, ka viņi analizēs galvenokārt PVN nomaksu un darījumu reģistrāciju kopumā, jo, protams, tas ilgākā termiņā atstāj iespaidu arī uz uzņēmumu ienākuma nodokļa apjomiem.

Šī čeku loterija jau nosaukta par jaunu valsts azartspēli – motivē cilvēkus tērēt naudu, cerot uz laimestu.

Tas, protams, nav mans jaūtājums, bet es tādu akcentu ne neliktu. Protams, ir savā ziņā azartspēles elements, bet tā galvenā būtība ir pavisam cita. Manuprāt, galvenais ir spēles noteikumu vienošana tiem, kas strādā vienā biznesā, lai nebūtu tā, ka blakus ir divi restorāni un viens izsit čeku, bet otrs ne. Tagad pirmajās pāris dienās, vienkārši izejot kaut vai pusdienās un pievērsot uzmanību čekiem, secinu, ka, manuprāt, lielākā problēma nav tā, vai es paņemu čeku vai nepaņemu, problēma ir tā, ka man nemaz nepiedāvā čeku. Tagad jautājums ir, kā

piespiest tos, kas čekus nemaz nepiedāvā, tomēr piedāvāt.

Cilvēki tagad visur prasīs čekus, jo gribēs piedalīties loterijā.

Iespējams arī, ka kaut kādā brīdī, redzot, ka tomēr masveidā turpinās tā čeku neizsniegšana, varētu domāt ne tikai par tādu patagu, kā, teiksim, Grieķijā bija – viņiem krīzes laikā noteica milzu sankcijas tiem, kas to čeku vispār nepiedāvāja –, bet varbūt var, piemēram, izveidot atsevišķu sadaļu VID mājaslapā par tiem uzņēmumiem, kas nedod čeku.

Veidot melno sarakstu? Jā.

Kas liedz jau tagad publikot tos, kas šādi grēko?

Mums *Twitter* bija par to neliela diskusija. Viens nokoментēja, ka tagad būtu labi, ja VID paziņotu, kuri tad ir tie sliktie tirgotāji vai pakalpojumu sniedzēji, ar kuriem nevajag sadarboties. Uz to es tur norādīju, ka šobrīd VID to nav tiesīgs darīt, un pēc tam arī VID turpat nokomentēja, ka viņi tiešām to nevar darīt. Bet tajā pašā VID ir visas iespējas rosināt šādu tiesību piešķiršanu.

Arī teorijā par šo tematu teikts, ka čeku loterija pānsniegta kā cīņa pret labi zināmo PVN plaisu, kas arī mums ir joprojām aktuāls jautājums, taču otrs arguments ir cīņa pret PVN shēmām, un saistībā ar to arī norādīts, ka vajag pēc iespējas biežāk publiskot ziņas par krimināllietām, piespriestiem reāliem cietumsodiem par šiem finanšu noziedzumiem – tam tūri preventīvi ir milzīgs efekts. Es domāju, ka arī

mums tas jāizmanto. Kaut kādos brīžos tas sabiedrības labums iet pāri kaut kādai konfidencialitātei.

Šajā gadījumā nav runa par personu datu aizsardzību, te runa par to uzņēmumu nosaukumu publiskošanu, kuri nav bijuši godprātīgi attiekmē pret valsti, pret sabiedrību.

Tieši tā.

Vai čeki kā tādi – fiziska papīra gabala veidā – nav novecojuši? Mēs šobrīd varam pat veikalā ar telefonu norēķināties bezkontakta kartes vietā, varbūt arī maksājuma apstiprinājuma dokuments var būt elektronisks?

Absolūti viennozīmīgi es būtu par to! Arī dažādās diskusiju vietās esmu proponējis, ka kases aparātu reformas pasākums ir neveiksmīgs, arhaisks. Sen jau bija jāpāriet uz vienkāršiem printeriem, kas citreiz pat nav vajadzīgi, ja ir iespēja vienkārši uz e-pastu vai uz telefonu atsūtīt apstiprinājumu, ka darījums ir noticis un ka tas tiešsaistē pierēģistrēts attiecīgajā VID datubāzē. Es, protams, kases aparātu nomaiņas prasības gatavotājiem klāt nestāvēju, bet man šobrīd nav cita skaidrojuma kā vien tas, ka te bijusi kases aparātu tirgotāju un apsaimniekotāju lobija ietekme.

Proti, mūsdienās katrs maksājums var būt tajā pašā mirklī reģistrēts VID, uz to arī būtu jāvirzās. Vienīgais jautājums var būt tikai par serveru resursiem. Par to jau VID pārstāvji čīkstēja, bet diez vai tas ir dārgāk nekā nodrošināt čeku loteriju.

Zinām, ka daudzi mūsdienās iepērkas ārzemju interneta veikalos. Bez nodokļiem. Tur čeku loterija neli-dzēs.

Tas ir pavisam cits stāsts. Par to šobrīd ir diezgan lielas debates Eiropas Savienībā. Tur arī briest pārmaiņas. Beznodokļu summas sliekšnis vēl tiks samazināts. Un, otrkārt, tā galvenā doma, kas tiek virzīta Eiropas Savienībā par tāda veida piegādēm, ir, ka lielajiem tirgotājiem, kā, piemēram, *Amazon*, tiks uzlikts pienākums samaksāt PVN to uzņēmumu vietā, kas viņu platformā tirgojas, bet neregistrējas kā PVN maksātāji un neliek cenai klāt PVN. Protams, ka viņi negribēs uzņemties to risku, līdz ar to veidos platformu, lai tie, teiksim, Ķīnas tirgotāji, kuri savas preces piedāvā caur Eiropas interneta lielveikaliem, reģistrētos kā PVN maksātāji. Un te parādās ļoti liela iespēja arī Latvijas VID – nav jau tādas vienotās Eiropas Savienības PVN reģistrācijas, tāpat katram ieinteresētam Ķīnas uzņēmumam jāizvēlas kāda no Eiropas Savienības valstīm, kurā reģistrēties. Viņus mūsu valstij vajadzētu piesaistīt. Ja mūsu PVN maksātāja reģistrācija būtu vienkārša un ātra, pieejama angļu valodā, ar atbilstošu apkalpojošo servisu, zvanu centru, valsts no tā būtu ļoti liela ieguvēja.

Privātbiznesā to novērtētu kā iespēju, bet vai valsts struktūras uz ko tādu būtu gatavas?

Ja paskatāmies šobrīd spēkā stājušos PVN likuma grozījumus, tad redzams, ka ejam pilnīgi citā virzienā – iespējas sašaurinātas, ir grūtāk reģistrēties par PVN maksātāju, vieglāk no tā registra izkrist...

Bet atgriezīsimies pie čeku loterijas un vietējiem uzņēmējiem. Mums ir bijis liels skandāls ar kafējnicu, kuru pieķēra pārkāpumus tieši ar čeku izsišanu, bet viņi kā strādāja, tā strādā. Tādi piemēri nevaicā uzticēšanos arī tādai čeku loterijai.. Es nevaru komentēt konkrētus uzņēmumus. Kopumā runājot, jau nav noslēpums, ka restorānu biznes joprojām ir problemātisks. Bet tur, manuprāt, lielākā problēma ir ar tiem fēniksiem...

... tādiem, kas ik pa laikam atveras ar jaunu reģistrācijas numuru, nosaukumu, bet bieži vien tajās pašās adresēs, tiem pašiem īpašniekiem piederoši?

Jā, un tad brīnās, ka viņiem VID nenāk pretī, lai arī paši iepriekšējā uzņēmumā atstājuši parādus. Tiesa, tagad situācija nedaudz mainījusies – pēdējā laikā parādījušās vairākas tiesu lietas, kur arī tiesa lemj par labu VID, norādot, ka jaunajam uzņēmumam jāatbild par to, kas sastrādāts vecajā, jo bizness pēc būtības ir pārcelts.●